

А. О. Корнейко,
кандидат історичних наук, доцент кафедри менеджменту освіти,
завідувач відділу ЗНО та моніторингових досліджень ВШПО;
Р. С. Кутувий,
методист відділу ЗНО та моніторингових досліджень

Організація та проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, на Волині у 2019 році *

Здійснено огляд основних етапів підготовки і проведення ЗНО–2019 у Волинській області. Проаналізовано результати ЗНО, а також проведеної у форматі зовнішнього незалежного оцінювання державної підсумкової атестації випускників закладів загальної середньої освіти з основних предметів, на тлі загальноукраїнських даних.

Ключові слова: зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО), державна підсумкова атестація (ДПА), абітурієнти, вступна кампанія, пункти тестування, рівень навчальних досягнень, межові показники результативності.

Korneiko A. O., Kutovyi R. S. Organization and Carrying an External Independent Evaluation of the Training Results Obtained on the Basis of Complete General Secondary Education in Volyn Region (2019).

The article provides an overview of the main stages of preparation and implementation of the EIT–2019 in Volyn region. The results of the EIT and the State Final Certification, carried in the form of External Independent Evaluation, of school-leavers of institutions of general secondary education on basic subjects in the background of the national data, have been analyzed.

Key words: External Independent Testing (EIT), State Final Certification (SFC), entrants, introductory campaign, test points, level of academic achievement, performance indicators.

Актуальність і значимість дослідження.

Зовнішнє незалежне оцінювання є невід'ємною складовою сучасної освіти України, дієвим інструментом педагогічних вимірювань, джерелом важливої інформації, необхідної для ефективного реформування освітньої системи. Воно забезпечує виконання завдань загальнодержавного рівня стосовно щорічного загального оцінювання навчальних досягнень випускників закладів освіти та проведення вступної кампанії до закладів вищої освіти на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти [1; 2].

За результатами проведення кампанії Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО) підготував та оприлюднив підсумковий «Офіційний звіт про проведення у 2019 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти» у 2-х томах [3]. Відділ ЗНО та моніторингових досліджень Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти на основі аналізу матеріалів цього звіту УЦОЯО, ресурсів регіональних даних УЦОЯО [4] та Львівського регіонального центру ОЯО, а також матеріалів власної діяльності підготував та оприлюднив власний звіт про проведення кампанії та результати ЗНО–2019 на Волині [5].

У статті представлено статистичні й аналітичні дані щодо організації та проведення у 2019 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, у Волинській області.

Виклад основного матеріалу. Відділ ЗНО та моніторингових досліджень Волинського інституту ППО спільно з управлінням освіти, науки та молоді Волинської облдержадміністрації та Львівським регіональним центром оцінювання якості освіти здійснили всю необхідну роботу щодо проведення зовнішнього незалежного оцінювання у Волинській області на високому організаційному рівні.

Проведення ЗНО у 2019 році характеризувалося вдосконаленням традиційних процедур кампанії та рядом **новацій**:

– для учнів (слухачів, студентів) професійних (професійно-технічних) закладів освіти та студентів закладів вищої освіти I–II рівнів акредитації у формі ЗНО проведено ДПА з української мови та математики або історії України (за вибором випускника);

– розширено долучення до процедур ЗНО осіб з особливими освітніми потребами: в ході додаткової сесії ЗНО здійснено апробацію технології проведення ЗНО для осіб з порушеннями зору, які використовують у процесі навчання рельєфно-крапковий шрифт Брайля, з української мови і літератури, математики, історії України та біології;

– з використанням організаційних процедур зовнішнього оцінювання організовано вступні випробування у магістратуру за 31-ю спеціальністю 11-ти галузей знань системи вищої освіти III–IV рівнів акредитації.

Перебіг реєстрації учасників ЗНО. Реєстрація на участь у процедурах зовнішнього незалежного

* Додатки – в електронному доповненні до журналу на сайті ВШПО.

оцінювання 2019 року тривала з 05 лютого до 25 березня. Комплекти реєстраційних документів учнів (слухачів, студентів) для проходження ДПА у формі ЗНО у закладах освіти формувалися до 18 березня 2019 року. Для проходження основної сесії ЗНО в області було зареєстровано **11 295 учасників**, що майже зіставно з показником 2018 року (+0,9 %). Всього учасники зареєструвалися на **32 319** тестувань. За даними реєстрації понад 50 % учасників Волинської області з числа випускників закладів ЗСО зареєструвалися для проходження чотирьох тестів. Однак середній показник кількості предметів, вибраних учасником зовнішнього незалежного оцінювання, складає 2,86. Це зумовлюється тим фактом, що студенти й учні закладів професійно-технічної та вищої освіти реєструвалися на ЗНО для проходження лише двох предметів, які зараховувалися їм як ДПА за курс загальної середньої освіти.

Окрім української мови і літератури, серед предметів ЗНО у волинян найбільш популярними були історія України (8067 осіб – 71,4 % зареєстрованих), математика (4204 особи – 37,5 %), географія (3340 осіб – 29,6 %) (графік 1). Для порівняння: в Україні в цілому лідерами за кількістю зареєстрованих стали історія України (65,6 %), математика (41,4 %), англійська мова (27,2 %).

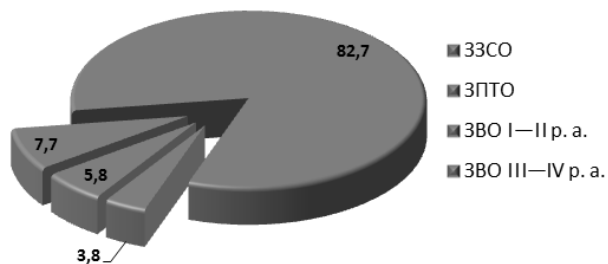
Для проходження державної підсумкової атестації за освітній рівень повної загальної середньої освіти у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускники Волинської області найбільше обирали українську мову (99,5 %), історію України (70,3 %) та математику, яку як ДПА обрали 30,4 % учасників. Географію як ДПА обрали 23,2 % волинських випускників, що вже традиційно є найвищим показником з-поміж усіх регіонів країни (графік 2).

Проведення зовнішнього незалежного оцінювання. ЗНО результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, у 2019 році проводилося із 11-ти навчальних предметів: української мови і літератури, історії України, математики, фізики, біології, географії, хімії, англійської, іспанської, німецької, французької мов. Зовнішнє незалежне оцінювання проходило під час основної (21 травня – 13 червня) та додаткової (26 червня – 11 липня) сесій.

В області було створено 52 пункти тестування, з них 49 – для проведення основної сесії ЗНО–2019 та три для додаткової.

Діаграма 1

Структура мережі пунктів тестування ЗНО за типами ЗО, %

Для забезпечення процедур ЗНО–2019 підготовлено персонал пунктів тестування. Комплекс заходів з добору, навчання, онлайн-тестування і сертифікації залучених осіб проведено працівниками ЛРЦОЯО, відділу ЗНО та МД Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти протягом січня – травня 2019 року на базі ВІППО. Всього підготовлено **понад 3,5 тис.** залучених осіб різних категорій. Ґрунтовна підготовка і належне ставлення до виконання вимог технологічних карт, інструкцій підготовленим персоналом гарантували високу якість проведення тестування в області і, як наслідок, відсутність зауважень з боку контролюючих органів та учасників тестування щодо роботи персоналу пунктів ЗНО.

Явка учасників ЗНО на пункти тестування. Під час основної сесії в області проведено **31 492** тестувань. Пункти тестування відвідали **97,5 %** абітурієнтів (для порівняння: загальноукраїнський показник – 95,7 %) (табл. 1).

Додаткова сесія ЗНО–2019. 26 червня – 11 липня 2019 р. відбулася додаткова сесія зовнішнього незалежного оцінювання. Для її проведення в області створено два пункти тестування на базі Комунального закладу «Луцька загальноосвітня школа I–III ступенів № 19 Луцької міської ради Волинської області» та Загальноосвітньої школи I–III ступенів № 14 м. Ковеля (Ковельська виховна колонія управління Державного департаменту з питань виконання покарань у Волинській області). Для участі у додатковій сесії зареєстровано 56 осіб. Усього учасники зареєструвалися на 112 тестувань, з яких відбулося 99.

ЗНО для учасників з глибокими порушеннями зору. Із 2019 року запроваджено зовнішнє незалежне оцінювання для осіб, які використовують у процесі навчання шрифт Брайля, технологію проведення якого апробовано у 2018 році. Для участі у ЗНО–2019 в Україні зареєстровано три особи з порушеннями зору, які використовують у процесі навчання шрифт Брайля, з них два учасники – у Волинській області.

Результати ЗНО–2019. Аналізуючи статистичні дані зовнішнього незалежного оцінювання 2019 року, можна відзначити, що за рядом основних показників Волинська область демонструє належний рівень на фоні всеукраїнських результатів.

Найвищі результати – 200 балів. У ході ЗНО 2019 року волинські учасники здобули **16 оцінок 200 балів**, що на 10 більше, аніж у 2018 році (табл. 2).

За зазначеним показником Волинська область займає четверте місце в Україні, поступаючись лише столиці, а також Львівській, Харківській та Дніпропетровській областям.

Одна із учасників – учениця Нововолинської гімназії Нововолинської міськради Волинської області – отримала єдиний в Україні 200-бальний результат з німецької мови.

Другий рік поспіль найвищий бал з хімії отримують випускники Навчально-виховного комплексу «ЗОШ I–III ступенів – ліцей» № 1 імені Євгена Шаблювського м. Каменя-Каширського.

По чотири 200-бальні результати продемонстрували випускники Кошівського закладу «Луцький навчально-виховний комплекс № 9 Луцької міської ради» та Волинського наукового ліцею-інтернату Волинської обласної ради.

Уперше за весь період проведення ЗНО в області здобуто вісім найвищих результатів з одного предмета (хімія).

Примітно, що волинські учасники традиційно демонструють найвищі результати з предметів математичного та природничо-наукового циклу.

Серед негативних тенденцій варто зазначити «звуження» географії розташування та типів закладів освіти, які дали випускникам знання найвищого гатунку. Так, на відміну від попередніх років, усі 200-бальники є учнями закладів нового типу, що розташовані в містах.

Пороговий бал («склав/не склав»). За методикою визначення результатів тестування пороговий бал є рівнем, що визначає негативний або позитивний результат учасника ЗНО за виконання завдань тесту з певного предмета, а також визначає право абітурієнта використовувати результати тестування з певних предметів під час вступної кампанії.

Всього мінімальний поріг у 100 балів подолали 86 % волинян. Загалом область у 2019 році покращила свій показник і посідає **восьме місце** з 24-х областей (у 2018 році – 10 місце).

Найбільш складними для випускників волинських шкіл виявилися тести зовнішнього незалежного оцінювання з **історії України: 16,6 %** тих, що виявили бажання оцінити свої знання з цього предмета, не зуміли набрати мінімальний проходний бал (табл. 3).

Значний відсоток із загальної кількості учасників не подолали поріг на **тестуванні з української мови і літератури – 15,4 % (для порівняння: у 2018 році – 14,8 %)**. Це пов'язано з проходженням зовнішнього незалежного оцінювання учнями, студентами закладів професійно-технічної та вищої освіти, які, на жаль, продемонстрували досить низький рівень знань з предмета, що вплинуло на загальностатистичні показники. Однак у 2019 році збільшилася **кількість учасників із числа випускників волинських шкіл поточного року, які не набрали 100 балів, – 10,0 % (у 2018 році – 7,9 %)**. Цей показник на 1,6 % вищий за середньоукраїнський.

Найменше негативних результатів отримано з **біології – 8,7 %**.

Окрім того, на тестуваннях з математики, англійської мови та фізики відсоток волинських учасників, що не пройшли 100-бального бар'єру, є одним з **найнижчих з усіх областей країни**.

Результати державної підсумкової атестації, що проводилася у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Аналіз результатів, отриманих випускниками поточного року при проходженні ДПА у формі ЗНО, демонструє, що за кількістю результатів достатнього та високого рівнів Волинь у рейтингу

областей України **займає позиції першої половини загального списку (до 12-го місця включно)**, а за підсумками тестувань з англійської мови та математики за названим показником є абсолютним лідером, займаючи перше місце (в аналізі не враховано дані м. Києва).

Дані щодо кількості результатів достатнього та високого рівнів (7–12 балів) за предметами тестування подано у табл. 4.

Дані щодо розподілу результатів державної підсумкової атестації **за рівнями навчальних досягнень** з основних предметів свідчать, що показники волинських випускників достатнього рівня **близькі до середньоукраїнських**, а за кількістю результатів високого рівня **перевищують їх на 1,5–2,3 %**. Водночас результатів початкового рівня у волинян **дещо менше, аніж у середньому в Україні** (графіки 3–5).

Дані про результати ДПА, проведеної у формі ЗНО, **за типами навчальних закладів** з базових предметів свідчать, що за результатами достатнього та високого рівнів волинські заклади нового типу **здебільшого випереджають середньоукраїнські показники**. Також **вищими за середні дані** по Україні є показники з математики, показані учнями середніх загальноосвітніх шкіл. Однак результати в діапазоні 7–12 балів з української мови та історії України у закладах загальної середньої освіти, а також ЗПТО є **нижчими** за середні по країні.

Окрім того, випускники волинських ЗЗСО набрали більше, аніж середньоукраїнський показник, результатів початкового рівня з української мови. Також другий рік поспіль надзвичайно низький рівень знань з української мови продемонстрували учні та студенти закладів ПТО: **56 % з них показали знання початкового рівня, 42 % – середнього, 2 % – достатнього. Жоден учасник не показав знання високого рівня** (графіки 6–8).

Загальна результативність ЗНО. Загальна результативність тестування волинських абітурієнтів залишається досить високою.

За результатами учасників, які здобули високі бали (в діапазоні 160–200), **з усіх предметів Волинь потрапила до топ-6 областей України**, а за підсумками тестувань з **фізики, математики, англійської мови та географії** за названим показником увійшла **до трійки загальноукраїнських лідерів**. За кількістю високих та найвищих результатів **із фізики Волинь займає перше місце** в країні серед областей.

Дані щодо рейтингів Волинської області за кількістю високих результатів ЗНО (160–200 балів) подано у табл. 5.

У додатках 1–8 подано дані про результати ЗНО випускників Волинської області на тлі «ріки» результатів ЗНО усіх областей України, межі якої окреслено максимальними та мінімальними показниками, отриманими українськими випускниками під час тестування.

Висновки та перспективи дослідження. Підсумовуючи зазначене, можна констатувати, що розроблені та апробовані впродовж багатьох років нормативні й організаційно-адміністративні засади

Наукові публікації

зовнішнього незалежного оцінювання з року в рік дають можливість суб'єктам адміністрування ЗНО Волинської області забезпечувати його успішну підготовку та організацію. Не стала винятком і цього річ процедура зовнішнього оцінювання. Системна організаційно-методична й аналітична робота, що проводилася відділом ЗНО та моніторингових досліджень ВІППО на всіх етапах зовнішнього незалежного оцінювання, стала передумовою високого рівня адміністрування процедур ЗНО-2019 в області.

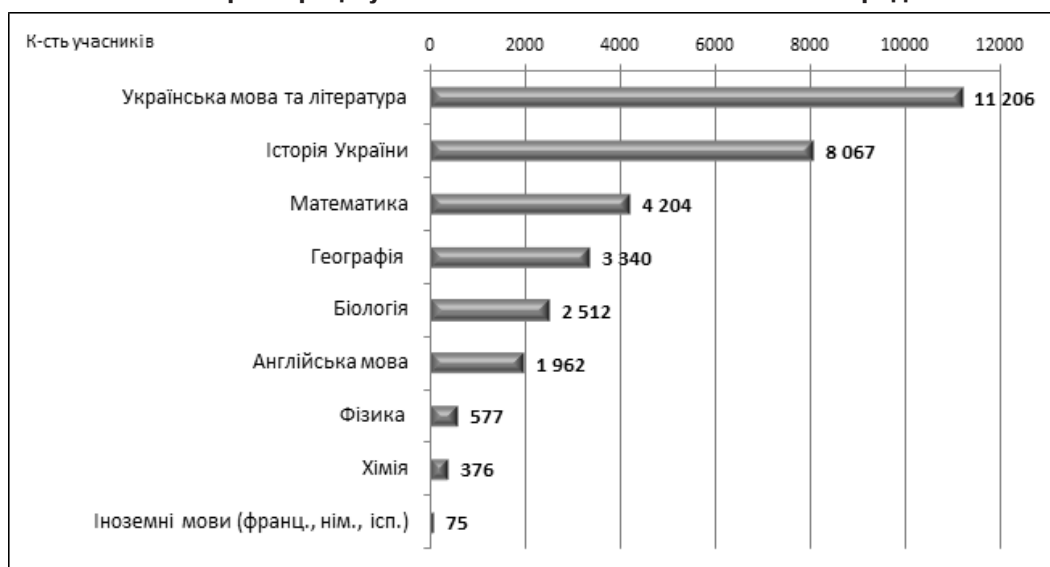
Окрім того, результативною є співпраця, започаткована відділом ЗНО та МД спільно з методистами інших відділів інституту, з педагогами та керівниками закладів освіти щодо можливостей використання результатів зовнішнього незалежного оцінювання для покращення якості освітньої діяльності. До здобутків освіти області можна віднести

кількарічну позитивну динаміку зростання результатів за рядом основних показників, продемонстровану волинськими учасниками на тлі всеукраїнських даних, про що свідчить аналіз статистики ЗНО-2019.

Разом з тим, постійний розвиток системи зовнішніх оцінних технологій окреслює потребу проводити роботу з освітянами області не лише з питань ознайомлення з програмами та характеристиками тестів ЗНО чи специфікою проходження незалежного оцінювання у поточному році. Сучасний етап розбудови Нової української школи ставить перед адміністраторами ЗНО завдання інформувати педагогічну громадськість про розширення застосування процедур зовнішнього незалежного оцінювання у вітчизняній освіті в рамках реалізації, схваленої колегією Міністерства освіти і науки України 30.05.2019 р. Стратегії розвитку освітніх оцінювань у сфері загальної середньої освіти в Україні до 2030 року.

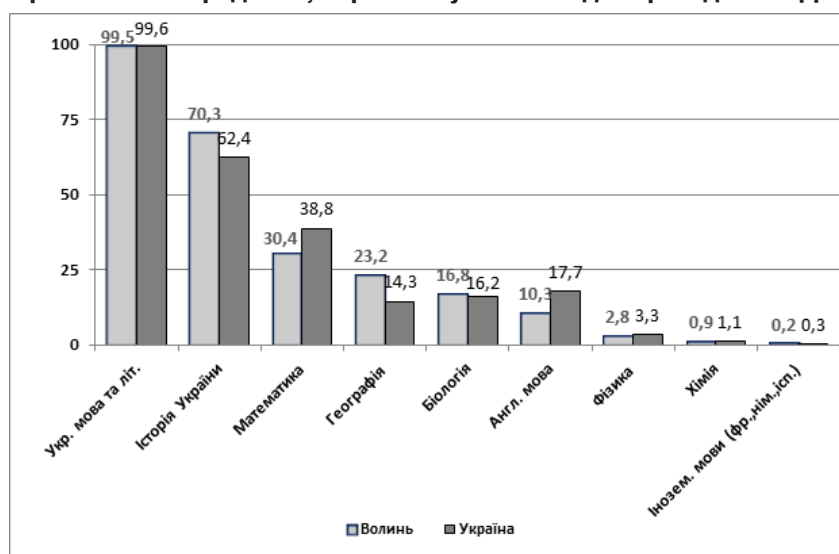
Графік 1

Статистика реєстрації учасників ЗНО Волинської області за предметами

Графік 2

Порівняльні дані про навчальні предмети, обрані випускниками для проходження ДПА у формі ЗНО, %

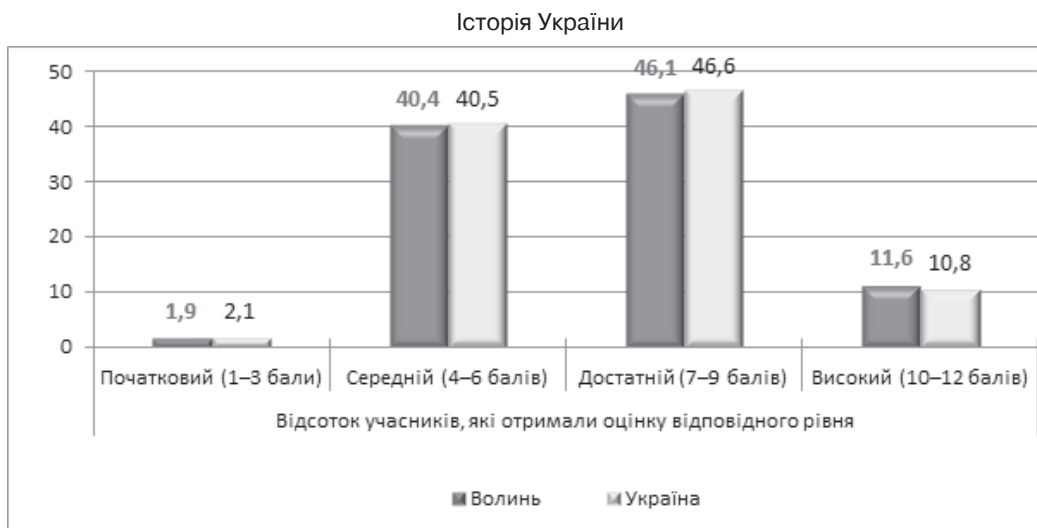

Порівняльні дані щодо розподілу результатів державної підсумкової атестації за рівнями навчальних досягнень, %

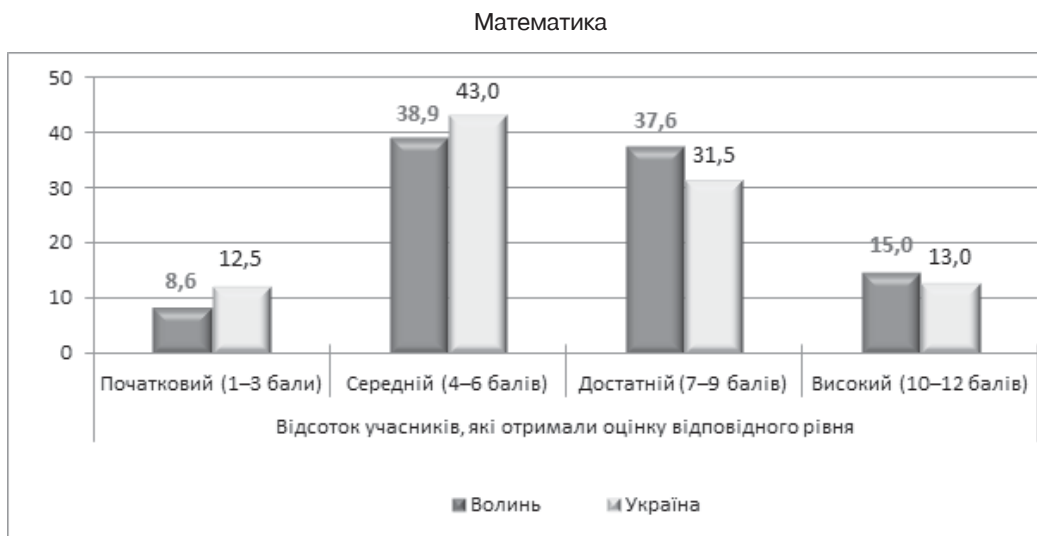
Графік 3

Графік 4

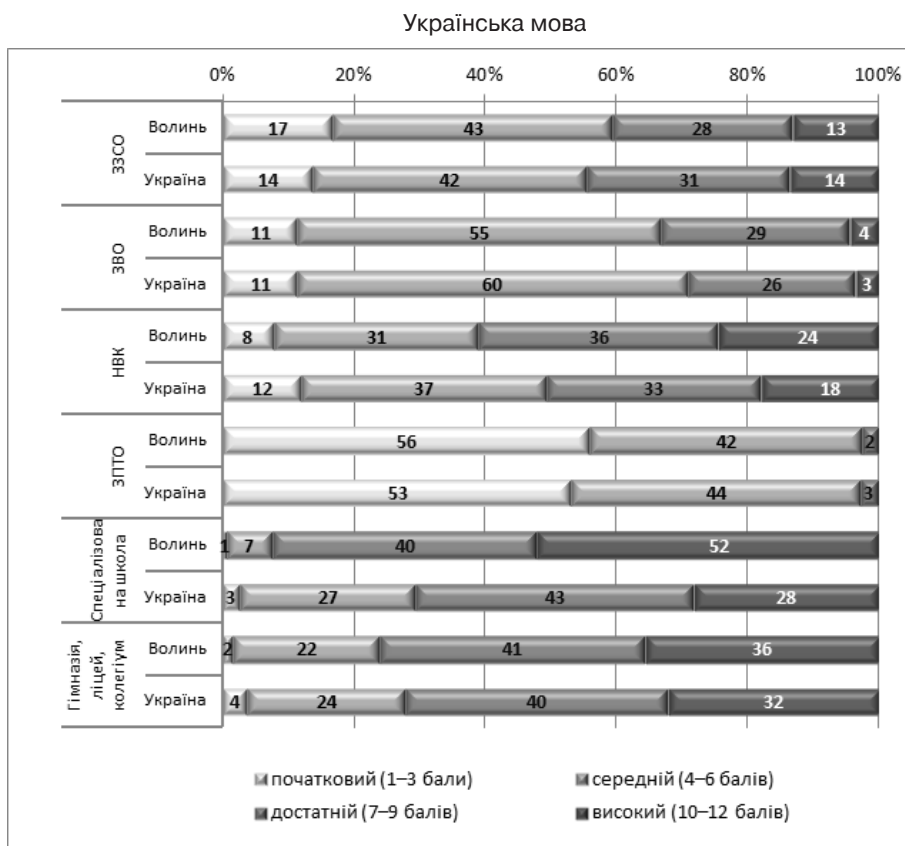

Графік 5

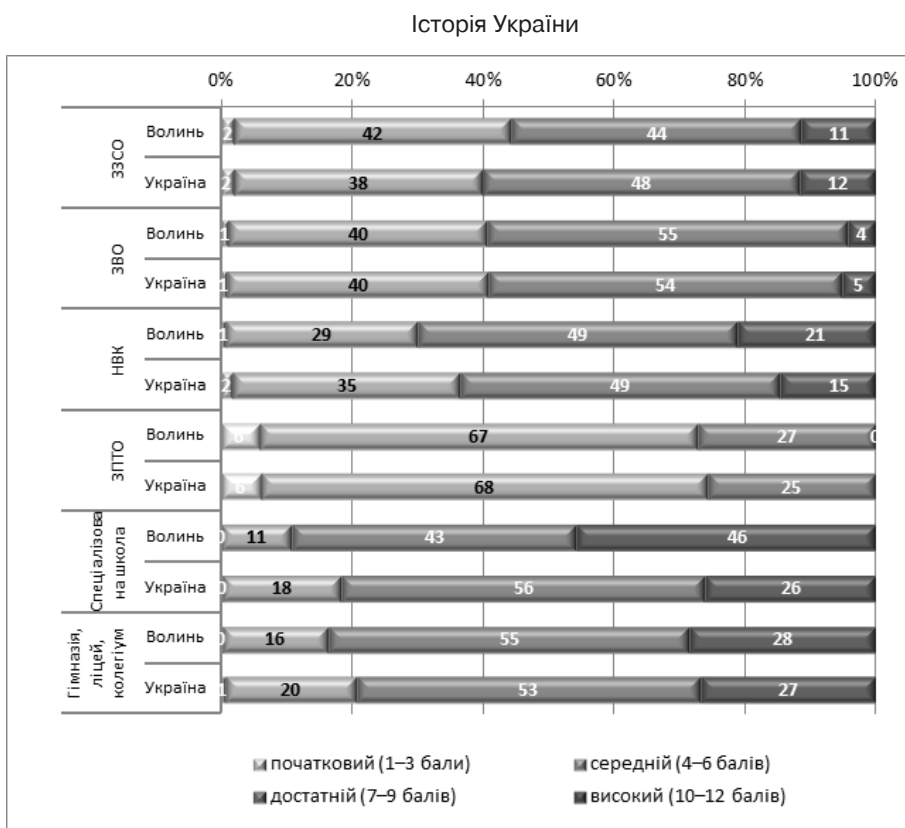

Дані про результати державної підсумкової атестації за типами навчальних закладів, %

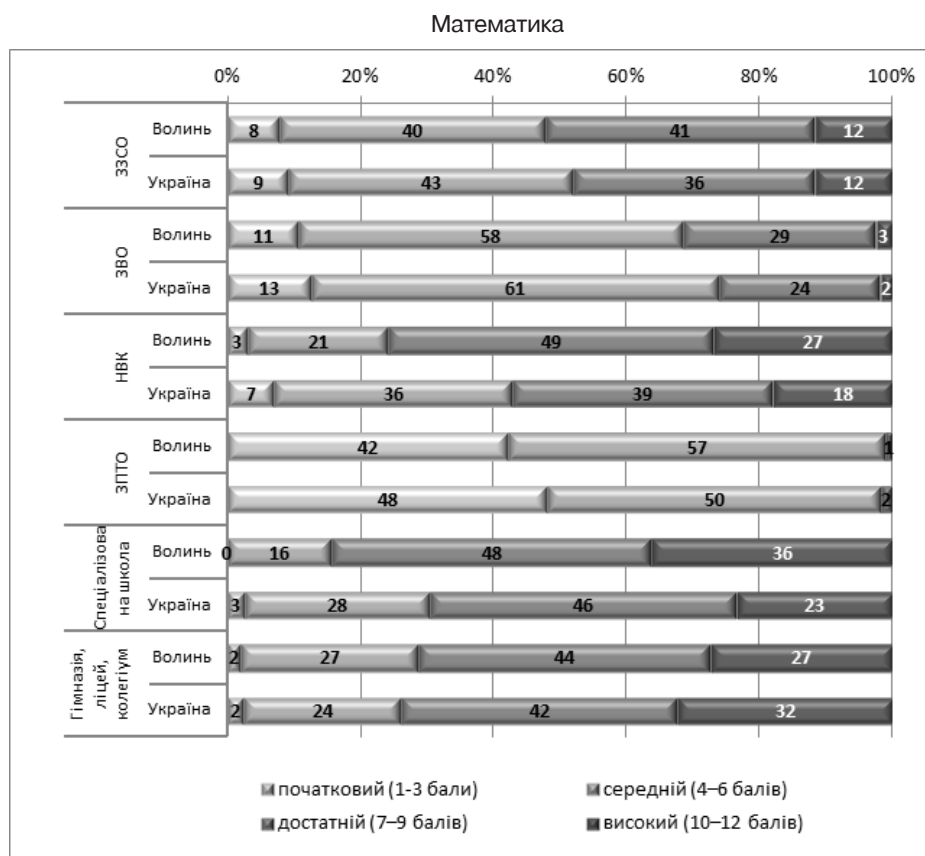
Графік 6

Графік 7

Таблиця 1

Присутність абітурієнтів на тестуванні за предметами (основна сесія)

Дата	Предмет	Зареєстровано учасників	Відсутніх	Відсоток присутності	УКРАЇНА: відсоток присутності
21.05	Математика	4208	104	97,5	96,6
23.05	Українська мова і література	11 209	183	98,4	97,2
27.05	Німецька мова	70	10	85,7	89,0
	Французька мова	6	0	100,0	89,0
28.05	Англійська мова	1955	83	95,8	95,0
30.05	Фізика	578	22	96,2	91,2
04.06	Історія України	8056	163	98,0	96,0
06.06	Біологія	2515	80	96,8	93,6
11.06	Географія	3337	121	96,4	93,5
13.06	Хімія	378	46	87,8	88,6
Всього тестувань:		32 312	812	97,5	95,7

Таблиця 2

Перелік закладів освіти, випускники яких отримали 200 балів на ЗНО-2019

№ з/п	Предмет	Заклад освіти	Примітка
1	Українська мова і література	Опорний освітній заклад «Навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів–гімназія» смт Голоби» Ковельського району Волинської області	
2	Математика	Комунальний заклад «Луцький навчально-виховний комплекс № 9 Луцької міської ради»	2 випускники
3	Математика		

Таблиця 2
(Закінчення)

№ з/п	Предмет	Заклад освіти	Примітка
4	Математика	Волинський науковий ліцей-інтернат Волинської обласної ради	
5	Німецька мова	Нововолинська гімназія Нововолинської міськради Волинської області	
6	Біологія	Комунальний заклад «Луцький навчально-виховний комплекс № 9 Луцької міської ради»	
7	Біологія	Комунальний заклад «Луцький навчально-виховний комплекс № 26 Луцької міської ради Волинської області»	
8	Історія України	Комунальний заклад «Луцька гімназія № 18 Луцької міської ради Волинської області»	
9	Хімія	Волинський науковий ліцей-інтернат Волинської обласної ради	3 випускники
10	Хімія		
11	Хімія		
12	Хімія	Нововолинський науковий ліцей-інтернат Волинської обласної ради	
13	Хімія	Навчально-виховний комплекс «ЗОШ I–III ступенів-ліцей» № 1 імені Євгена Шаблювського м. Каменя-Каширського	
14	Хімія	Луцька спеціалізована школа I–III ступенів № 1 Луцької міської ради Волинської області	
15	Хімія	Комунальний заклад «Луцький навчально-виховний комплекс № 9 Луцької міської ради»	
16	Хімія	Комунальний заклад «Луцька загальноосвітня школа I–III ступенів № 23 Луцької міської ради»	

Таблиця 3

Порівняльні дані щодо кількості учасників ЗНО, які не склали тестування

№ з/п	Предмет	Волинська область			УКРАЇНА: не набрали порогового бала, %
		Прийшли на тестування	Не набрали порогового бала		
			осіб	%	
1	Українська мова і література	11 012	1611	15,4	15,5
1.1	<i>в тому числі: випускники ЗЗСО 2019 року</i>	6820	633	10,0	8,4
2	Історія України	7904	797	16,6	16,2
2.1	<i>в тому числі: випускники ЗЗСО 2019 року</i>	4880	477	9,8	9,3
3	Математика	4097	419	13,8	18,1
3.1	<i>в тому числі: випускники ЗЗСО 2019 року</i>	2913	293	10,1	11,1
4	Географія	3217	331	10,4	10,4
5	Біологія	2427	211	8,7	8,9
6	Англійська мова	1877	174	9,3	12,7
7	Хімія	329	32	9,7	13,6
8	Фізика	554	64	11,6	15,0

Таблиця 4

Сумарні результати ДПА достатнього та високого рівнів (7–12 балів) у розрізі предметів

№ з/п	Предмет*	Сумарна к-сть результатів ДПА волинських випускників достатнього (7–9 б.) та високого (10–12 б.) рівнів, %	Місце Волині у загальному рейтингу областей
1	Українська мова	41,3	6
2	Історія України	57,7	11
3	Математика	52,6	1
4	Англійська мова	78,8	1
5	Географія	45,4	12
6	Біологія	40,4	12
7	Фізика	67,3	2
8	Хімія	60,5	12

* До аналізу не включено дані з німецької та французької мов у зв'язку з незначною кількістю учасників

Таблиця 5

Рейтинги Волинської області за результатами ЗНО в діапазоні 160–200 балів у розрізі предметів

№ з/п	Предмет*	Сумарна к-сть високих результатів ЗНО із предмета (160–180; 180–200) у випускників, %	Місце області у загальному рейтингу областей із предмета
1	Українська мова і література	26,4	5
2	Історія України	15,9	6
3	Математика	24,2	2
4	Англійська мова	36,3	2
5	Географія	27,3	3
6	Біологія	22,7	5
7	Фізика	24,9	1
8	Хімія	35,8	4

* До аналізу не включено дані з німецької, іспанської та французької мов у зв'язку з незначною кількістю учасників

Література

1. Деякі питання проведення в 2019 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 22.08.2018 № 93. Міністерство освіти і науки України [офіц. сайт]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-provedennya-v-2019-roci-zovnishnogo-nezalezhnogo-ocinyuvannya>

2. Про підготовку до проведення в 2019 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти: наказ МОН України від 28.09.2018 № 1036. Міністерство освіти і науки України [офіц. сайт]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-pidgotovku-do-provedennya-v-2019-roci-zovnishnogo-nezalezhnogo-ocinyuvannya-rezultat-iv-navchannya-zdobutih-na-osnovi-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

3. Офіційний звіт про проведення в 2019 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. Т. 1. Київ, 2019. 189 с. URL: http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/ZVIT-ZNO_2019-Tom_1.pdf Т. 2. Київ, 2019. 360 с. URL: http://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/ZVIT-ZNO_2019-Tom_2.pdf

4. Регіональні дані ЗНО–2019. Український центр оцінювання якості освіти [офіц. сайт]. URL: <https://zno.testportal.com.ua/stat/2019>

5. Звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, у Волинській області у 2019 році. Луцьк: ВІППО, 2019. URL: <http://vippo.org.ua/files/news/00/00/27/35/1-2019-1567150830.pdf>